

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Değer Yönelimleri¹

Value Tendencies of Social Work Students

Hakan ACAR, Mürüvvet AKAR, Yüksel BAYKARA ACAR

Kocaeli Üniversitesi Kocaeli Sağlık Yüksek Okulu Sosyal Hizmet Bölümü

İlk Kayıt Tarihi: 18.09.2014

Yayına Kabul Tarihi: 30.12.2014

Özet

Çalışmanın amacı sosyal hizmet öğrencilerinin değer yönelimlerinin belirlenmesidir. Çalışmada Türkiye'deki yedi üniversitenin sosyal hizmet bölümlerinde öğrenim gören 318 öğrenciye ulaşılmıştır. Veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve "Schwartz Değerler Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Öğrencilerin değer boyutlarına ilişkin puan ortalamalarının cinsiyet, en uzun süre yaşanan yer, gelir durumu, anne ve babanın eğitim düzeyi, lise türü, sosyal hizmet bölümünü tercih nedeni gibi değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı, t testi, tek yönlü varyans analizi ve LSD testleri kullanılarak araştırılmıştır. Araştırma sonuçları öğrencilerin cinsiyet, en uzun yaşadığı yer, gelir durumu, anne ve babanın eğitim durumu, mezun olduğu lise türü ve sosyal hizmet bölümünü tercih nedeni ile değer tipleri arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet öğrencileri, değer yönelimleri, schwartz değer listesi.

Abstract

This paper aims at determining the value tendencies of students enrolled to social work undergraduate programs. Data was collected from 318 first year social work students from seven different universities across Turkey using "Schwarz Personal Values Scale" combined with a personal information form for basic socio-demographical information.

The impact of some factors such as gender, the place of longest residence, level of income, educational level of the parents, type of high school attended and reasons for choosing undergraduate program in social work on the value tendencies was analyzed using t-test, one way ANOVA and LSD tests.

The results reveal that there is a significant and meaningful relationship between value types and gender, income level, educational level of the parents, type high school attended, the place of longest residence and reasons for choosing undergraduate program in social work

Keywords: key social work students, value tendencies, schwartz personal values scale.

1. Çalışmanın tamamlanması için verdiği katkılardan dolayı Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Veli DUYAN'a teşekkürlerimizi sunarız.

1. Giriş

Değerlerin insan davranışlarını açıklamak ve şekillendirmek kadar toplumsal yapının sürekliliği için de önemli olduğu açıktır. Son yıllarda, temel insan hakları ve vatandaşlık kavramları çerçevesinde somutlaşan tartışmalar değer eğitimi kavramını ön plana çıkartmış ve değerler eğitim süreçlerinin önemli unsurlarından birisi haline gelmiştir.

Değerler insanların duyu, düşünce ve davranış boyutlarıyla yakından ilgilidir. Sosyal bilimciler değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olduğunu ifade eder. Bu çerçevede değerler toplumların oluşmasında ve gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000). Rokeach değerlerin üç işlevi olduğunu belirtmiştir. Bunlardan ilki değerlerin düzeltici ve ayarlayıcı işlevidir. Bu işlevde; kişi kendisi veya diğer insanlar için kötü bir biçimde bir değere sahip olmayı beklemeyeceği için bu değerleri öncelikle bilişsel, sosyal ve kişisel olarak daha savunulabilir olan değerlere dönüştürmelidir. İkincisi Rokeach değerlerin benlik koruyucu gereksinimlere hizmet edebileceğini belirterek değerlerin ego koruyucu işlevinden bahsetmiştir. İnsanların erdem, başarı algısı gibi durumlar ile bağımsız, tutarlı ve yeterli olarak davranış tarzlarına önem vermeleri ise değerlerin üçüncü işlevi olan bilgi veya kendini gerçekleştirme işlevidir (Demirhan İşcan, 2007, 27-28, akt: Memiş ve Gedik, 2010, 125).

Schwartz (2007, 1, akt: Karalar ve Kiracı, 2010, 81), değerler hakkında şunları ifade etmiştir: “Değerlerimizi düşündüğümüz zaman, aslında güvenlik, bağımsızlık, bilgelik, başarı, iyilik ve zevk vb. gibi yaşamımızda nelerin önemli olduğunu düşünürüz. Hepimiz, farklı önem derecelerine sahip çok sayıda değeri barındırmaktayız. Belirli bir değer, bir kimse için çok önemli iken, bir başkası için önemsiz olabilir”.

Değerler, bireylerin yaşamında rehber prensipler olarak yer alan ve onları hayatta güdülmeyen amaçların sosyal birer temsilcileridir (Rokeach, 1973; Schwartz, 1992; Rohan, 2000). Bu rehber prensipler, bireylerin seçim eylemleri, diğer bireyleri ve olayları değerlendirme ölçütleri ile kendi değerlendirmelerini açıklama yöntemleri olarak ifade edilebilir. (Schwartz ve Sagiv, 2000; Gandal ve Roccas, 2002). Hofstede (2001), değerlerin, bireylerin doğru-yanlış ayırımına ilişkin belirledikleri inanç standartları olduğunu ifade etmiştir. Bu anlamda değerler, olası olaylar ve sonuçlarla ilgili olarak bireylerin sahip olduğu olumlu ya da olumsuz tutum ve davranışlar üzerinde etkilidir (Rokeach, 1973; Mayton vd., 1994; Feather, 2002, 447). Kendi içerisinde belirli bir önem sırasına sahip olan değerler (Schwartz, 1992; 1994a; 1996), insanların günlük yaşantılarında neyi önemli gördüklerinin değerlendirilmesinde açıklık sağlamaktadır (Kahle vd., 1999, 2). (akt: Altuntaş, 2006, 23).

Değer kavramının sosyal hizmet eğitimindeki yeri ise daha özeldir.

Bilindiği gibi, “sosyal hizmet uzmanları birey ve çevresi arasındaki karmaşık etkileşimi dikkate alır ve bireyin onurunu, temel gereksinimlerin karşılanmasını ve fırsat eşitliğini vurgulayan bir dizi değere göre hizmet verir. İnsan onuru kavramı; ırk, etnik köken, cinsiyet, cinsel tercih, sosyo-ekonomik statü gibi konularda bireyler arası farklılıklara saygı duymayı ve ayrımcılık yapmamayı gerektirir” (Duyan, 2010: 97). İçeriği ve niteliği gereği sosyal hizmet eğitimi ikinci bir sosyalleşme süreci olarak tanımlanır. Böylece öğrencilerin, toplumsal olgulara bütüncül, sistematik bir biçimde ve mesleki

değerler çerçevesinde bakmaları amaçlanır. Öyle ki mesleki uygulamanın ana unsurlarından birisi mesleki değerlerdir. “Sosyal hizmet uygulaması; değerleri temel alarak, mesleki becerilerle gerçekleştirilen ve bilgiye, eleştirel analiz ve yansıtmaya dayalı bir uygulamadır” şeklinde tanımlanmaktadır (CCETSW, 1995, 17).

Sosyal hizmet eğitiminde değerler iki boyutta önemlidir. Bunlardan ilki öğrencinin mesleki kimliği kazanması diğeri ise sahip olduğu kişisel değerleri anlaması ve sorgulamasıdır (Towle, 1954; Reamer, 1999, akt: Lindsey, 2005). Lindsey (2005, 229) sosyal hizmet eğitim programlarının öğrencileri, mesleğin değer ve etik ilkeleri kadar kendi değerlerini anlamaları ve incelemeleri yönünde cesaretlendirmesi gerektiğini belirtmektedir. Lindsey’e göre sosyal hizmet öğrencileri, geleneksel olarak, akademik dersler ve alan çalışması sırasında hem kişisel değerlerini hem de mesleki değerlerini incelemek ve sorgulamak durumundadırlar. Örneğin, “uygulayıcıların, klinik ortamlarda kendi inançlarını müracaatçılara üstü kapalı bir biçimde dayatmalarını önlemek için, sahip oldukları değerleri anlamaları gerekmektedir” (Canda ve Furman, 1999; Richards, Rector ve Tjelveit, 1999, Sarmabeikian, 1994; akt: Hodge, 2003, 108). Öztürk (2009, 105) de sosyal hizmet değerleri temeli üzerinde gelişen ve doğru bir uygulama için yol gösteren etik, hassas sosyal sorunlarla yüz yüze gelen sosyal hizmet uzmanları için önem taşımaktadır demektedir.

Bu nedenle, öğrencilere mesleki değerleri öğretmek ve mesleki değerlere dayalı bir uygulama yapma becerisi kazandırmak için öğrencilerin kendilerini ve eğitim kadrosunun öğrenci profilini tanımaları önem taşımaktadır.

2. Yöntem

Bu çalışma; doğal (naturalistic), tek ölçmeye dayalı veri toplanan, betimleyici (descriptive-tarama) ve niceliksel (quantitative) bir çalışmadır. Araştırmaya yedi farklı üniversitenin sosyal hizmet bölümlerinin birinci sınıfında öğrenim gören 318 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin % 59,1’i (188) kadın % 40,1’i (130) erkektir. Öğrencilerin yaş ortalaması 19,46’tır.

Üniversitelere göre öğrenci dağılımı şu şekildedir. Çalışmaya Ankara Üniversitesi’nden 70 (% 22), Başkent Üniversitesi’nden 42 (% 13,2), Düzce Üniversitesi’nden 48 (% 15,1), Hacettepe Üniversitesi’nden 43 (13,5), Kocaeli Üniversitesi’nden 33 (% 10,4), Maltepe Üniversitesi’nden 14 (4,4) ve Selçuk Üniversitesi’nden 68 (% 21,4) olmak üzere toplam 318 öğrenci katılmıştır.

Araştırmada, tamsayım yoluyla veri toplanması, çalışma evreninde varolan tüm bireylere ulaşılması planlanmıştır. Veriler, 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılıının Güz Dönemi (Ekim-Ocak) içerisinde toplanmıştır. Veri toplama aşamasında, katılımcılar soru kâğıtlarına iliştirilmiş bilgilendirilmiş onam aracılığıyla araştırmanın amacı ve kapsamı, süreç ve araştırmacılar hakkında bilgilendirilmiştir.

Araştırmanın kapsamı, yukarıda isimleri yazılı olan üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerindeki **birinci sınıf** öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırmanın nedeni, birinci sınıf öğrencilerinin mesleki formasyon/sosyalleşme (bilgi, beceri, değer) sürecinin başında olmalarıdır. Bir “yeniden sosyalleşme” deneyimi olarak tanımlanan

sosyal hizmet eğitiminin bireyleri değiştirdiği ve dönüştürdüğü varsayılmaktadır. Bu nedenle mesleki bilgi-beceri-değer bütünüyle henüz tanışmış olan birinci sınıf öğrencilerinin etkilenme düzeylerinin sınırlı olduğu açıktır. Araştırma bu nedenle sadece birinci sınıf öğrencilerinden veri toplamak üzere tasarlanmıştır.

Araştırmada iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan ilki araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan “Kişisel Bilgi Formu”dur. Formda, öğrencilerin sosyo-ekonomik ve demografik bilgilerini almak üzere sorular yer almıştır. Kişisel Bilgi Formu toplam on sorudan oluşmaktadır. İkinci veri toplama aracı ise Schwartz Değerler Ölçeği’dir. Shalom Schwartz tarafından geliştirilen Schwartz Value Survey (SVS) / Schwartz Değerler Ölçeği (SDÖ) kapsamlı ve uluslararası kabul görmesinden ötürü en uygun araç olarak seçilmiştir. SDÖ, birinci bölümde 30 değer, ikinci bölümde ise 27 değer olmak üzere, iki bölümde toplam 57 değerden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan 30 amaç değer (terminal) hayatın amacını yansıtmaktadır. 27 sorudan oluşan ikinci bölüm ise aracı (instrumental) değerlerden oluşmaktadır.

Schwartz Değerler Listesi (SDL) 57 değerden oluşmaktadır. Denekler toplam 57 değeri ve yanlarında parantez içinde verilmiş olan açıklamaları okuduktan sonra her birini kendi hayatlarını yönlendiren bir ilke olmaları açısından taşıdıkları öneme göre 1 (ilkelerime ters düşer) ile 7 (en üst düzeyde önemlidir) arasında değişen bir ölçek üzerinde değerlendirme yapmışlardır. Toplam elli yedi değer ise 10 alt boyutta (değer tipleri) gruplandırılmıştır. Bu alt boyutlar; güç, başarı, hazcılık, uyarılma, özdenetim, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum, güvenlik olarak sıralanmaktadır verilmiştir (Yılmaz, 2009, 113). On temel değerın kendine özgü motivasyonel amaçları bulunmaktadır.

Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000: 61-70), değer boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayısını hesaplamıştır. Değer boyutları için güvenilirlik katsayıları 0.51-0.77, arasında bulunmuştur. Bu katsayılar ve değer boyutları ve kapsadığı değerler aşağıda tabloda yer almaktadır.

Tablo 2. Değer Boyutları ve Güvenirlilik Katsayıları

Değer Boyutu	Değer Boyutunun İçerdiği Değerler	Güvenirlilik Katsayısı
Güç (Power) ²	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görünümü koruyabilmek, sosyal statü ve prestij, insanlar ve kaynaklar üzerinde kontrolü olmak	0,75
Başarı (Achievement)	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak (zeki olmak), sosyal standartlara göre yeterlilik göstererek başarılı olmak	0,66
Hazcılık (Hedonism)	Zevk, yaşamdan zevk almak, isteklerine düşkün olmak	0,54
Uyarılma (Stimulation)	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak	0,70
Öz-Denetim/Özyönelim (Self-Control)	Yaratıcı olmak, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, kendine saygılı olmak, bağımsız düşünce ve davranış	0,69
Evrensellik (Universalism)	Sosyal adalet, barış içinde bir dünya, erdemli olmak, güzel bir dünya, çevreyi korumak, acık fikirli olmak, eşitlik, doğayla bütünlük, iç huzuru, doğa ve tüm insanların refahına ilişkin anlayış, tolerans ve koruma	0,77
Yardımseverlik/İyilikseverlik (Benevolence) ³	Manevi bir yaşam, bağışlayıcı olmak, dürüst olmak, yardımsever olmak, sadık olmak, sorumlu olmak, anlamlı bir yaşam, gerçek dostluk, olgun sevgi, kişinin sıklıkla ilişkide olduğu kişilerin refahının korunması ve artırılması	0,76
Geleneksellik (Tradition) ⁴	Bana düşen hayatı kabullenmek, ılımlı olmak, dindar olmak, alçak gönüllü olmak, geleneklere saygı, mahremiyete ve özel haklara saygı, geleneksel kültür ve inancın sağladığı gelenekler ve düşüncelerin kabul edilmesi, saygı duyulması	0,63
Uyum (Conformity)	İtaatli olmak, ana babaya ve yaşlılara değer vermek, kibar olmak, kendini denetleyebilmek, başka insanlara, sosyal beklenti veya normlara zarar verme olasılığı olan davranış, güdü ve eğilimleri engellemek	0,51
Güvenlik (Security)	Ulusal güvenlik, bağlılık duygusu, iyiliğe karşılık vermek, toplumsal düzen, aile güvenliği, sağlıklı olmak, temiz olmak, toplumun, ilişkilerin ve kişinin kendisinin güvenliği, uyumu ve durağanlığı	0,59

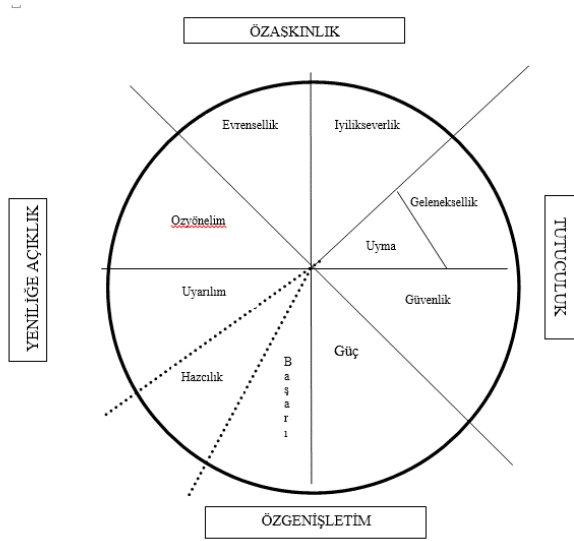
(Kuşdil ve Kağıtçıbaşı 2000; Schwartz, 2012:5-7).

Schwartz'ın oluşturduğu değerler listesinin iki boyutu bulunmaktadır (Biel, 2002:4, akt: Karalar ve Kiracı, 2010: 83): Yeniliğe açıklık–Tutucu yaklaşım ve Özdeşlik–Özgenişletim Boyutu.

2. Güç ve başarı değerleri sosyal saygıya odaklanır. Fakat başarı değerleri aktif olarak somut bir etkileşimde başarılı performans göstermeye vurgu yaparken; güç değerleri daha genel bir sosyal sistemde baskın bir pozisyonu koruma ve sürdürmeye vurgu yapar.

3. İyilikseverlik ve uyum değerleri, işbirlikçi ve destekleyici sosyal ilişkileri destekler. Fakat, iyilikseverlik değerleri, buna ilişkin bir davranış için içsel motivasyon sağlarken; uyum değerleri, kişi için olumsuz olabilecek sonuçlardan kaçınmasına yönelik olarak işbirliğini destekler.

4. Geleneksellik ve uyum değerleri motivasyonel olarak özellikle yakındır çünkü her ikisi de sosyal olarak yüklenmiş beklentiler yönünde kişiyi bağlama konusunda ortak amaca sahiptir. Başlıca farklılıkları, bağlayıcılığı sağlayanlarla ilgilidir. Uyum, kişilerin sıklıkla etkileşimde buldukları kişilerle (ebeveynler, öğretmenler, işverenler vb.) ilgili bağlı olmasını/itaatkâr davranmasını sağlar. Gelenek, daha soyut durumlarda (dini inanç, gelenekler ve düşünceler) kültürel bu bağlayıcılığı sağlar. Sonuç olarak uyum değerleri, mevcut, olası değişim beklentileriyle ilgili tepkileri düzenler. Gelenek değerleri ise geçmişte belirlenmiş değişmez beklentilere ilişkin talepleri düzenler.

Şekil 1: Schwartz Değer Kuramı'ndaki Değer Tipleri ve Ana Değer Grupları Arasındaki İlişkilerle İlgili Model

Bu boyutlara göre oluşan 10 güdüsel değer tipi şekil 1'de yer almaktadır. Schwartz'ın değer listesinin ilk boyutu, yeniliğe açıklık – tutucu yaklaşım boyutudur. Bu boyutun yeniliğe açıklık yönü; bireylerin duygusal ve düşünsel ilgilerini önceden kestirilemeyecek biçimlerde izlemelerine olanak sağlayan özyönelim, uyarılım ve hazcılık değer tiplerinden oluşmaktadır. Tutucu yaklaşım yönü ise; bireylerin yakın oldukları kişilerle, kurumlarla ve geleneklerle olan ilişkilerindeki süreklilik ve belirliliğin sürmesine olanak sağlayan geleneksellik, uyma ve güvenlik değer tiplerini içermektedir. Schwartz'ın değer listesinin ikinci boyutu, özaşkinlık-özgenişletim boyutudur. Bu boyutun özaşkinlık yönü, bireyin, yakın ya da uzak tüm insanların ve doğanın yararı için, bencil amaçlarından vazgeçmesine yönelik evrenselcilik ve iyilikseverlik değer tiplerinden oluşmaktadır. Özgenişletim yönü ise; başkalarının zararına bile olsa, bireyin kendi çıkarları doğrultusunda davranmasına olanak sağlayan güç, başarı ve hazcılık değer tiplerini kapsamaktadır. Schwartz'ın tanımladığı 10 güdüsel değer tipinin biri dışındakilerin tek bir boyutta yer aldığı göze çarpmaktadır. Şekil 1'de kesikli çizgiyle gösterildiği gibi, yalnızca hazcılık değer tipi hem yeniliğe açıklık hem de özgenişletim boyutunda yer almaktadır (Karalar ve Kiracı, 2010: 83).

Elde edilen veriler, SPSS (Statistical Packages for Social Sciences 17.0) programı aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılmış ve verilerin çözümlenmesinde yüzde dağılımı, aritmetik ortalama, standart sapma, *t*- testi ve Anova gibi testler kullanılmıştır. Birbirinden bağımsız iki örneklemin ortalamaları arasındaki farkın hangi yönde olduğu ve bu farkın önemli olup olmadığının test edilmesinde *t*-testi kullanılır. Çalışmada değer yönelimlerinin cinsiyet değişkenine göre değişip değişmediğini araştırmak üzere *t*-testi kullanılmıştır. Ancak bağımsız değişkende grup sayısı ikiden fazla olduğunda

t-testi kullanılarak grupların ikişerli olarak karşılaştırılması 1. tip hata yapma olasılığını (gerçekte doğru olan bir sıfır hipotezini reddetme olasılığını) artıracığı için yanlış sonuç verecektir. Bu nedenle, ikiden çok bağımsız örnek ortalamasının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) kullanılmıştır. “Tek-yönlü” terimi grupları birbirinden ayıran tek özellik olduğu, ya da grupların tek değişkenin değerleri ile ayrıldığı anlamına gelmektedir. ANOVA'nın uygulanabilmesi için sabit varyans varsayımına ihtiyaç vardır. Sabit varyans koşulunun sağlanmadığı durumlarda non-parametrik tekniklerin uygulanması gerekir. Çalışmada varyans homojenliğini test etmek üzere Levene testi yapılmıştır.

Varyans analizi ile grup ortalamalarının arasında fark olmadığı saptanırsa (p değeri 0.05'ten büyük ise), ikili karşılaştırma yapmaya gerek kalmadığı açıktır. Eğer varyans analizi ile bulunan p değeri 0.05'ten küçük ise bu grupların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu anlamına gelir. Ancak ANOVA testi bize hangi grup ya da gruplar arasında farklılık olduğunu belirtmez. Bunun için ikili karşılaştırmaların yapılması gerekir. Varyans analizi sonrası yapılan çoklu karşılaştırma yöntemlerine “LSD” yöntemler adı verilir (Hayran ve Özdemir, 1996: 309-314). Çalışmada LSD yöntem olarak LSD (Least Significant Difference) testi uygulanmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmaya katılan sosyal hizmet öğrencilerine ilişkin bazı değişkenlerle değer yönelimleri arasındaki ilişkiyle ilgili bulgulara yer verilmiştir. Schwartz Değerler Ölçeği kullanılarak elde edilen, öğrencilerin iyilikseverlik, uyum, hazcılık, güç, başarı, güvenlik, özyönelim, uyarılma, evrensellik ve geleneksellik değer boyutlarının cinsiyet, en uzun süre yaşanan yer, gelir durumu, anne ve babanın eğitim düzeyi, lise türü, sosyal hizmet bölümünü tercih nedeni değişkenlerine göre değişip değişmediği tek yönlü varyans analizi yöntemi ile araştırılmıştır. Bulgu sunumunda, yer sorunu nedeniyle, tablolarda yalnızca istatistikî olarak anlamlı bulunan sonuçlara yer verilmiştir.

İlk olarak tüm öğrencilerin değer boyutlarına ilişkin genel istatistikler ele alınmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Değer Boyutlarına İlişkin Genel İstatistikler

Değer Tipleri	Ortalama	Std. Sapma	Minimum	Maximum
İyilikseverlik	6.11	0.92	1.00	7.00
Uyum	5.97	0.99	1.00	7.00
Hazcılık	5.09	1.38	1.00	7.00
Güç	5.18	1.08	1.80	7.00
Başarı	5.82	0.98	1.17	7.00
Güvenlik	6.11	0.93	1.00	7.00
Özyönelim	6.14	1.00	1.20	7.00
Uyarılma	5.12	1.24	1.00	7.00
Evrensellik	6.04	0.95	1.22	7.00
Geleneksellik	5.34	0.92	1.83	7.00

Tabloda görüldüğü üzere sosyal hizmet bölümü 1. sınıf öğrencilerinin özyönelim ve

iyilikseverlik puan ortalamaları diğerlerinden daha yüksektir. Özyönelim ve iyilikseverliği, güvenlik (6.11) ve evrensellik (6.04) değer tipleri takip etmektedir. Schwartz'ın değer listesinin diğer boyutunu oluşturan yeniliğe açıklık-tutuculuk boyutuna bakıldığında, sosyal hizmet öğrencilerinin hem yeniliğe açıklık, yaratıcılık, özgürlük, bağımsızlık vb. değerlerden oluşan özyönelim puan ortalaması hem de tutuculuk boyutunda yer alan güvenlik puan ortalamasının yüksek olduğu görülmektedir. Yeniliğe açıklık boyutunun diğer değer tipleri olan hazcılık ve uyarılma puan ortalamaları ise diğer değer tiplerine göre oldukça düşüktür (sırasıyla 5.09 ve 5.12).

Tablo 3. Cinsiyete Göre Değer Yönelimleri

Değer Boyutları	t rasyosu	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
Uyum	-2,583	,010*	-,29215
Özyönelim	-2,373	,018*	-,27060

* %5 düzeyinde anlamlı

Uyum ve özyönelim boyutlarında, kadınların ve erkeklerin uyum ve özyönelim puan ortalamalarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Kadınların hem uyum puan ortalaması hem de özyönelim puan ortalaması erkeklerden daha yüksektir. Diğer gruplarda anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 4. En Uzun Süre Yaşanılan Yere Göre Değer Yönelimleri

Değer Boyutları	En Uzun Süre Yaşanılan Yer	F	Sig.	LSD
Hazcılık	1- Köy-belde	9,939	,002*	1-3, 2-3
	2- İlçe			
	3- İl (İl merkezi)			
Özyönelim	1- Köy-belde	6,507	,011*	1-3
	2- İlçe			
	3- İl (İl merkezi)			

* % 5 düzeyinde anlamlı

ANOVA sonuçlarına göre, öğrencinin en uzun yaşadığı yer, özyönelim ve haz boyutlarında etkili bulunurken; diğer boyutlarda köy-belde, ilçe ya da il merkezinde yaşamış olmanın anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

LSD test sonuçlarına göre, uzun süre il merkezinde yaşamış olan öğrencilerin haz puan ortalaması hem köy-beldede yaşamış olanlardan hem de ilçede yaşamış olanlardan anlamlı şekilde yüksektir. Yine uzun süre il merkezinde yaşamış olan öğrencilerin özyönelim puan ortalaması köy-beldede yaşamış olan öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 5. Gelir Durumuna Göre Değer Yönelimleri

Değer Boyutları	Gelir Durumu	F	Sig.	LSD
Hazcılık	1- Düşük	2,175	,045*	1-4
	2- Ortanın altı			2-4
	3- Orta			3-4
	4- Ortanın üstü			
	5- Yüksek			

* %5 düzeyinde anlamlı

ANOVA test sonucuna göre öğrencilerin gelir durumunun hazcılık boyutu dışında diğer değer boyutları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

LSD test sonucuna göre, kendisini ortanın üstü gelir grubunda ifade eden öğrencilerin ortalama haz puanları, düşük, ortanın altı ve orta gelir grubunda ifade eden öğrencilerin ortalama haz puanlarından anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6. Annenin Eğitim Düzeyine Göre Değer Yönelimleri

Değer Boyutları	Annenin Eğitim Düzeyi	F	Sig.	LSD
Hazcılık	1- Okur-yazar değil	9,658	,002*	2-4, 2-5, 2-6
	2- Okur-yazar			3-4, 3-6
	3- İlkokul			
	4- Ortaokul			
	5- Lise			
	6- Üniversite ve üzeri			
Geleneksellik	1- Okur-yazar değil	3,923	,049*	1-6
	2- Okur-yazar			
	3- İlkokul			
	4- Ortaokul			
	5- Lise			
	6- Üniversite ve üzeri			

* % 5 düzeyinde anlamlı

ANOVA test sonuçlarına göre, annenin eğitim düzeyinin hazcılık ve geleneksellik yönelimleri üzerinde anlamlı etkisi bulunurken diğer yönelimler üzerinde anlamlı bir etki görülmemiştir. LSD test sonuçlarına göre, annesi üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerin ortalama haz puanı, annesi okur-yazar olmayan, okur-yazar ve ilkokul mezunu olan öğrencilerin ortalama haz puanından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin ortalama geleneksellik puanı, annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalama geleneksellik puanından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 7. Babanın Eğitim Düzeyine Göre Değer Yönelimleri

Değer Boyutları	Babanın Eğitim Düzeyi	F	Sig.	LSD
Hazırlık	1- Okur-yazar değil	2,371	,039*	1-6
	2- Okur-yazar			2-6
	3- İlkokul			3-6
	4- Ortaokul			
	5- Lise			5-6
	6- Üniversite ve üzeri			

* % 5 düzeyinde anlamlı

ANOVA sonuçlarına göre, babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin haz yönelimi üzerinde anlamlı etkisi bulunurken diğer yönelimler üzerinde anlamlı bir etki olmadığı belirlenmiştir.

LSD test sonuçlarına göre, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalama haz puanı, babası okur-yazar olmayan, okur-yazar, ilkökullü ve lise mezunu olan öğrencilerin ortalama haz puanından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 8. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Değer Yönelimleri

Değer Boyutları	Lise Türü	F	Sig.	LSD
Hazırlık	1-Genel	1,866	,049*	1-5
	2- Anadolu			2-5
	3- Sosyal Bilimler			
	4- Çok Programlı			4-5
	5- İmam Hatip			
	6- Kız Meslek			6-5
	7- Anadolu Öğretmen			7-5
	8- Diğer			8-5
Uyarılma	1-Genel	2,262	,029*	1-8
	2- Anadolu			2-8
	3- Sosyal Bilimler			3-8
	4- Çok Programlı			4-8
	5- İmam Hatip			
	6- Kız Meslek			6-8
	7- Anadolu Öğretmen			7-8
	8- Diğer			

* % 5 düzeyinde anlamlı

Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, Süper Lise, Askeri Okul ve Özel Lise diğer kategorisinde yer alan lise türleridir. ANOVA sonuçlarına göre hazırlık ve uyarılma boyutları dışında, lise türü ile öğrencilerin değer yönelimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

LSD test sonuçlarına göre, hazırlık boyutunda, imam hatip lisesi mezunu öğrencilerin haz puan ortalamaları, sosyal bilimler lisesi mezunları hariç diğer tüm lise türlerinden

mezun olan öğrencilerin haz puan ortalamalarından anlamlı şekilde düşük bulunmuştur.

Mezun olunan lise türünde diğeri işaretleyen öğrencilerin ortalama uyarılma puanı, imam hatip lisesi mezunları haricinde diğeri bütün lise türlerinden mezun olan öğrencilerin ortalama uyarılma puanlarından daha düşüktür.

Tablo 9. Öğrencilerin Bölüm Tercih Nedenine Göre Değer Yönelimleri

Değer Boyutları	Bölüm Tercih Nedeni	F	Sig.	LSD
İyilikseverlik	1- İnsanlara yardım etme isteği	14,697	,000*	1-3, 1-6
	2- İstihdam sorununun olmaması			2-6
	3- Başkalarının yönlendirmesi			3-6
	4- Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması			
	5- Lisede okuduğu bölüme yakın bir bölüm olması			
	6-Diğer			
Uyum	1- İnsanlara yardım etme isteği	13,719	,000*	1-6
	2- İstihdam sorununun olmaması			2-6
	3- Başkalarının yönlendirmesi			3-6
	4- Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması			
	5- Lisede okuduğu bölüme yakın bir bölüm olması			5-6
	6-Diğer			
Güç	1- İnsanlara yardım etme isteği	3,591	,007*	1-3, 1-6
	2- İstihdam sorununun olmaması			2-6
	3- Başkalarının yönlendirmesi			3-4
	4- Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması			4-6
	5- Lisede okuduğu bölüme yakın bir bölüm olması			
	6-Diğer			
Başarı	1- İnsanlara yardım etme isteği	4,446	,036*	1-3
	2- İstihdam sorununun olmaması			2-3
	3- Başkalarının yönlendirmesi			
	4- Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması			
	5- Lisede okuduğu bölüme yakın bir bölüm olması			
	6-Diğer			
Güvenlik	1- İnsanlara yardım etme isteği	17,697	,000*	1-6
	2- İstihdam sorununun olmaması			2-3, 2-6
	3- Başkalarının yönlendirmesi			3-6
	4- Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması			4-6
	5- Lisede okuduğu bölüme yakın bir bölüm olması			
	6-Diğer			

Değer Boyutları	Bölüm Tercih Nedeni	F	Sig.	LSD
Özyönelim	1- İnsanlara yardım etme isteği	11,838	,001*	1-6
	2- İstihdam sorununun olmaması			2-6
	3- Başkalarının yönlendirmesi			3-6
	4- Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması			4-6
	5- Lisede okuduğu bölüme yakın bir bölüm olması			5-6
	6-Diğer			
Uyarılma	1- İnsanlara yardım etme isteği	4,501	,035*	1-6
	2- İstihdam sorununun olmaması			2-6
	3- Başkalarının yönlendirmesi			3-6
	4- Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması			
	5- Lisede okuduğum bölüme yakın olması			5-6
	6-Diğer			
Evrensellik	1- İnsanlara yardım etme isteği	15,324	,000*	1-3, 1-6
	2- İstihdam sorununun olmaması			2-6
	3- Başkalarının yönlendirmesi			
	4- Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması			
	5- Lisede okuduğu bölüme yakın bir bölüm olması			
	6-Diğer			

* % 5 düzeyinde anlamlı

Öğrencilerin sosyal hizmet bölümünü tercih nedenleri, “insanlara yardım etme isteği”, “istihdam sorununun olmaması”, “başkalarının yönlendirmesi”, “üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması”, “öğrencinin lisede okuduğu bölüme yakın bir bölüm olması” ve “diğer” olarak gruplandırılmıştır. Sosyal hizmet bölümünü tercih nedeni olarak verilen “şans eseri”, “yaşadığım bir olay”, “yaşadığım sosyal çevre” ve “bilinçsizce yaptım, belirli bir nedeni yok” yanıtları “diğer” grubunu oluşturmaktadır. ANOVA sonuçlarına göre tercih nedenleri haz ve geleneksellik değer tipleri dışında diğer boyutlar üzerinde anlamlı etkiye sahiptir.

İyilikseverlik boyutunda, sosyal hizmet bölümünü tercih etme nedeni olarak insanlara yardım etme isteğini belirten öğrencilerin iyilikseverlik puan ortalaması başkalarının yönlendirmesi ve diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı şekilde daha yüksek çıkmıştır.

Başarı boyutunda, sosyal hizmet bölümünü başkalarının yönlendirmesiyle tercih eden öğrencilerin başarı puan ortalaması, insanlara yardım etme isteği ve istihdam sorununun olmaması nedenleriyle tercih edenlerin başarı puan ortalamalarından daha düşük bulunmuştur.

Evrensellik boyutunda, insanlara yardım etme isteğini tercih nedeni olarak gösteren öğrencilerin evrensellik puan ortalaması, başkasının yönlendirmesi ve diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Özyönelim ve uyarılma değer boyutlarında, sosyal hizmet bölümünü tercih etme nedeni olarak diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerin özyönelim ve uyarılma puan ortalamaları, insanlara yardım etme isteği, istihdam sorununun olmaması, başkalarının yönlendirmesi ve Üniversite sınavında aldığı puanın bu bölüm için yeterli olması seçeneklerini işaretleyen öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşüktür.

4. Tartışma ve Sonuç

Metin Araştırmada yedi üniversitede sosyal hizmet bölümü öğrenimi gören 1. sınıf öğrencilerinin değer yönelimleri ile öğrencilerin cinsiyeti, en uzun yaşadığı yer, gelir durumu, anne ve babanın eğitim durumu, lise türü, sosyal hizmet bölümünü tercih nedeni arasında ilişki aranmıştır. Söz konusu değişkenlerle öğrencilerin değer tipleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin değer yönelimleri ile ilgili genel istatistiklere bakıldığında özyönelim ve iyilikseverlik puan ortalamalarının diğer boyutların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Özyönelim ve iyilikseverliği, güvenlik ve evrensellik değer tipleri izlemektedir. Schwartz'ın değer listesinin ikinci boyutunu oluşturan özaşkınlık-özgenişletim boyutu açısından bakılırsa, sosyal hizmet bölümünü tercih eden öğrencilerin iyilikseverlik ve evrensellik değer tipi puan ortalamalarının görece yüksek olması, öğrencilerin kendileri yerine diğer insanların ve doğanın yararını gözetme yöneliminde olduklarına işaret etmektedir. Schwartz'ın değer listesinin diğer boyutunu oluşturan yeniliğe açıklık-tutuculuk boyutuna bakıldığında, sosyal hizmet öğrencilerinin hem yeniliğe açıklık, yaratıcılık, özgürlük, bağımsızlık vb. değerlerden oluşan özyönelim puan ortalaması hem de tutuculuk boyutunda yer alan güvenlik puan ortalamasının yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bir taraftan yeniliğe açık oldukları diğer taraftan toplumsal düzen ve güvenliğe önem verdiği görülmektedir. Bu sonuçlar, sosyal hizmetin değişme odağı çerçevesinde tartışılabilir. Sosyal hizmet, insan ve toplumun değişimine inanan bir bilim ve meslektir. Bireyden topluma değişim kaçınılmazdır ve yaşanan sorunlar ve karşılanamayan ihtiyaçlarla ilgili bir düzenleme için değişim gerekli olabilir. Sosyal hizmet uzmanının kendisi ve sosyal hizmet kurumları da değişme sorumlusu olarak kabul edilir (Uluğtekin, 2010, 45). Bu bakımdan, öğrencilerin yeniliğe açıklık değer tiplerindeki yüksek puanlar, meslek yaşamında değişime ve yeniliğe açıklık açısından olumlu bir bulgudur. Sosyal hizmet mesleği değişim ve yeniliğe açık olduğu kadar, toplumun kültürel, toplumsal ve ekonomik öğelerini de kabul eder, saygı duyar. Bireyin kendi kararlarını kendisinin vermesini, toplumda sosyal adaletin sağlanmasını, bireylerin hak savunuculuğunu hedefler.

Cinsiyet ile değer yönelimi arasındaki ilişkiye bakıldığında uyum ve özyönelim değer tiplerinde, kadınların ve erkeklerin uyum ve özyönelim puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Kadınların hem uyum puan ortalaması hem de özyönelim puan ortalaması erkeklerden daha yüksektir. Daha öncede ifade edildiği gibi uyum değer tipi kişi için olumsuz sonuçlar doğurabilecek sonuçlardan kaçınmayı ve toplumsal beklentilere uygun davranmayı içermektedir. Kadın öğrencilerinin uyum puanının daha yüksek çıkması beklenen bir sonuç olarak yorumlanabilir. Gerek ülkemizde gerek dünyada yapılan araştırmalar kadına yüklenmiş toplumsal cinsiyet rollerinin, kadını ve erkeği nasıl biçimlediğine ve çocukluktan başlayarak öğrenildiğine vurgu yapmaktadır.

Toplumun değerlerine uygun yaşamak, kendinden beklenenleri yapmak, itaatkâr olmak vb. özellikler bu roller içinde tanımlanmıştır. Sarıcı Bulut'un (2012) Gazi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin değer yönelimlerini araştırdığı çalışmada kadın öğrencilerin uyum eğilimlerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dılmaç, Deniz ve Deniz'in (2009) çalışmada da kadın öğrencilerin uyum ortalamasının erkek öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Her iki çalışma da bu çalışmayı destekler niteliktedir. İnsan Hakları ve Eşit Olanaklar Komisyonu 2006 Raporu (Akt.: Demirbilek 2007,14) kadınların günlük yaşam faaliyetlerine tam ve özgür bir şekilde katılma olanağından yoksun olmalarının başlıca nedenlerinden birinin cinsiyet ayrımcılığı olduğuna işaret etmektedir. Bu durum kadın öğrencilerin özyönelim puanının erkeklerden yüksek çıkmasına bir açıklık getirmektedir. Kadınlar, özgür olmak, yaratıcı olmak istemekte ancak toplum değerleri onları bu açıdan sınırlamaktadır. Tersine, toplumsal cinsiyet rolleri erkeklerin özyönelim değer özelliklerini destekler niteliktedir. Topluma uyumlu davranılması ile ilgili değerleri benimsemiş kadın öğrencilerin, özyönelim puanlarının yüksek çıkması; öğrencilerin her ne kadar "uyumlu" davranmayı öğrenmiş olsa da, üniversite eğitimini sürdürüyor olması ile açıklanabilir. Üniversite eğitimi, kişinin toplumda üretken bir birey olarak yer almasını ve diğer haklarını (sağlık, çalışma vb.) elde etmesini sağlayacak en önemli araçlardan birini oluşturmaktadır. Bir bakıma kadın öğrencilerin toplumun değerlerine uyumlu davranmak ile bağımsız olmak arasında bir denge bulmaya çalıştığı, ancak kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak konusunda önlerini açacak üniversite eğitimine de devam ettikleri görülmektedir. Aydın'ın (2005) çalışmada da kadınların değer tercih sıralamalarında, özgürlük ve kendine saygı gibi bireysel değerlere önem atfederek erkeklerden farklılaştıkları vurgulanmaktadır. Dılmaç, Bozgeyikli ve Çıkılı'nın (2008) öğretmen adaylarının değer algılarını farklı değişkenlere göre inceledikleri çalışmalarında ulaştıkları, kadın öğretmen adayların özyönelim puan ortalamasının erkek adaylardan anlamlı şekilde düşük olduğu bulgusu bizim bulgumuzla örtüşmemektedir.

Sosyal hizmet öğrencilerinin en uzun yaşadığı yer, öğrencilerin özyönelim ve haz değer tipleri puan ortalamaları açısından anlamlı sonuçlar vermiştir. Uzun süre il merkezinde yaşamış olan öğrencilerin haz puan ortalaması hem köy-beldede yaşamış olanlardan hem de ilçede yaşamış olanlardan anlamlı şekilde yüksektir. Yine uzun süre il merkezinde yaşamış olan öğrencilerin özyönelim puan ortalaması köy-beldede yaşamış olan öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, yaşanılan yerin toplumsal, kültürel değerleri ve olanakları açısından tartışılabilir. Köy ve beldeler, birincil ilişkilerin ağırlıklı olduğu kırsal yerleşim yerleridir. Konuyla ilgili araştırmalar, kırsal kesimde geleneksel değerlerin baskınlığına işaret etmektedir. Geleneksel toplumlarda aile ve aileye bağlılık, toplumsal kurumlara saygı ve kabul ön plandadır. Bireysellik yerine aile ve topluma değer verilir. Bu toplumlarda, bireyin kendi istekleri, özgürlüğü ve amacı yerine, o toplumun istek ve amacı önemlidir. Bireysel özgürlük ve bağımsızlık desteklenmez. Kent yaşamında ise, ikincil ilişkiler daha çok hakimdir; bireysel amaç ve bağımsızlık ön plandadır. Bu çalışmada, en uzun süre ilde yaşamış olan öğrencilerin özyönelim ve haz puan ortalamalarının diğer öğrencilere göre yüksek çıkması konuyla ilgili literatürle uyumlu görülmektedir. Mehmedoğlu (2006; akt: aktaran Dılmaç vd., 2008), tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, öğrenciler yaşadıkları yer itibarıyla, köy-kasaba ve şehir-büyükşehir şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Araştırmaya göre şehir-büyükşehirde yaşayanlar, köy-kasabada yaşayanlara göre haz-

cılık ve güç değerlerine, köy-kasabada yaşayanlar ise diğer gruba göre iyilikseverlik, gelenek ve güvenlik değerlerine biraz daha fazla önem vermektedirler.

Mezun olunan lise türü ile öğrencilerin hazcılık ve uyarılma boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hazcılık boyutunda, imam hatip lisesi mezunu öğrencilerin haz puan ortalamaları, sosyal bilimler lisesi mezunları hariç diğer tüm lise türlerinden mezun olan öğrencilerin haz puan ortalamalarından anlamlı şekilde düşük bulunmuştur. Kişinin inancının içeriği, neye, nasıl inandığı, dini nasıl algılayıp nasıl yaşadığı, dinin etkisini ne düzeyde hissettiği vb. onun hangi değerleri niçin tercih ettiğini anlamamızı sağlayabilir. Nitekim yapılan çalışmalarda da bireylerin dindarlık biçimlerinin onların hangi değerleri tercih edeceklerini etkilediği ortaya konmuştur (Aydın, 2005). Din ve dindarlık, bireyin hem değerler sistemiyle hem de tutum ve davranışlarıyla karşılıklı bir ilişki halindedir. Bireyin dinsel yaşamının şekillenmesinde din eğitiminin hem içeriği hem de verilmiş biçimi önemli rol oynadığı için, kişinin hangi değerleri benimseyeceği, hangilerini benimsemeyeceği, dolayısıyla hangi değerlerin ikincil, hangilerinin merkezi bir yapı kazanacağı vb. konularda din eğitiminin biçimlendirici bir işleve sahip olduğu kabul edilir. İmam hatip liseleri, dini hizmetleri yerine getirebilmesi için gerekli elemanı yetiştirmek üzere kurulmuş kurumlardır. İslam dini temellinde eğitim veren okullardır. İslam dini, bireyin zevk ve istekleri yerine; toplumun huzuru ve isteklerini esas alır. Bu açıdan bakıldığında, böyle bir eğitim almış olan ve iş yaşamını benzer bir içerikte planlayan (imam vb.) öğrencilerin haz puan ortalamalarını diğerlerinden anlamlı şekilde düşük çıkması anlaşılabilir bir durumdur. Aydın'ın (2005) çalışması da bizim bulgumuza destekler niteliktedir. Aydın (2005) İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ereksel değer tercih sıralamaları ile Dil Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencilerininkini karşılaştırmış ve zevk tercih sıralamasının İlahiyat Fakültesi öğrencilerinde anlamlı şekilde düşük olduğu bulgusuna ulaşmıştır. İmam hatip lisesi mezunlarının ve mezun olunan lise türünde diğeri işaretleyen öğrencilerin ortalama uyarılma puanı, diğer lise türlerinden mezun olan öğrencilerin ortalama uyarılma puanlarından daha düşük bulunmuştur. Uyarılma değer tipinin içerdiği cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak ve heyecanlı bir yaşantıya sahip olmak; imam hatip eğitimi alan öğrencilerden beklenen davranışlar içinde düşünülmeyebilir. Nitekim Aydın'ın (2005) çalışmasına göre heyecanlı bir yaşam, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin en az önem verdiği ereksel değerler arasında bulunmaktadır.

Öğrencilerin gelir durumu ile hazcılık değer tipi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kendisini ortanın üstü gelir grubunda ifade eden öğrencilerin ortalama haz puanları, düşük, ortanın altı ve orta gelir grubunda ifade eden öğrencilerin ortalama haz puanlarından anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur. İnsanların içinde buldukları sosyoekonomik durum, tercihleri ve eğilimleri düzenleyen bir sistem ve davranış modeli içerir. İnsanlar diğer insanlardan kendi sınıflarının yaşam stili tercihleri ve bu modellere göre ayrılırlar. Her sınıf ve grup farklı bakış açısına, tutum ve değerlere sahiptir. Çeşitli sosyal sınıflar sınıf kültürü üretir ve gruba ait çeşitli değerleri kişiye sunar. Bundan dolayı insanlar sosyoekonomik pozisyonlarına göre yeme, içme, gazete okuma, politik inançlar ve geleneksel ya da modern değerlere bağlılık gibi bazı tarzlara sahiptirler (Sarıcı Bulut, 2012). Dolayısıyla gelir durumu bireyin sosyal yaşamını ve hayata bakışını etkileyen faktörlerden biridir. Gelir durumu yüksek olan bir kişinin, yaşamdan zevk alması, isteklerine düşkün olmasını beklemek, düşük olan kişiye göre beklenen bir durumdur. İsteklerin gerçekleşmesi doğrudan maddi gelir ile ilişkilidir. Dilmaç, Bozge-

yikli ve Çıkkılı'nın (2008) çalışmasında ulaşılan ekonomik durumu yüksek olan öğrencilerin haz puan ortalamalarının diğerlerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu bulgusu bizim bulgumuzu desteklemektedir.

Anne ve babanın eğitim düzeyi ile öğrencilerin değer yönelimleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, annenin eğitim düzeyi ile hazcılık ve geleneksellik yönelimleri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Annesi üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan öğrencilerin ortalama haz puanı, annesi okuryazar olmayan, okuryazar ve ilkökul mezunu olan öğrencilerin ortalama haz puanından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin ortalama geleneksellik puanı, annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalama geleneksellik puanından daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde babanın eğitim düzeyi ile öğrencilerin haz değer tipi arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalama haz puanı, babası okur-yazar olmayan, okur-yazar, ilkökul ve lise mezunu olan öğrencilerin ortalama haz puanından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ergenler, kendilerine özgü belirli bir değerler sistemi edinmeden önce, ebeveynlerinin değerlerini keşfeder, bunları kendilerince değerlendirir ve diğer alternatiflerle karşılaştırırlar. Çoğunlukla da anne-babalarının onayladıkları değerleri kabul ederek içselleştirirler. Kısaca, ebeveyn düşünce ve değerleri benliğin şekillenmesinde büyük bir rol oynar (Knafo ve Schwartz, 2004). Daha önce de ifade edildiği gibi eğitim, bireyin yaşamını belirleyen ve haklarına erişimini kolaylaştıran en önemli araçlardandır (Baykara ve Baykara Acar, 2009). Hazcılık isteklerine düşkün olmayı, zevki ön plana çıkarmaktadır. Bu bir bakıma bireyselliği de getirmektedir. Bunun bir bakıma tersi durum geleneksellikte görülmektedir. Bireysel zevk yerine toplumun değerlerinin ve kabullerinin ön plana çıktığı geleneksellik, aile, toplum ve değerleri benimser. Eğitim ile geleneksellik arasındaki ilişki buna açıklama getirmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe kadercilik anlayışı, yerini bireysel değişim ve çabaya bırakmaktadır. Aydın'ın (2005) ulaştığı bulgular da bu yöndedir. Aydın (2005) çalışmasında, eğitim düzeyi arttıkça rahat bir yaşam, mutluluk ve zevk değerlerine verilen önemin arttığı, ahiret mutluluğu değerine verilen önemin ise azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Özellikle ilkökul ile üniversite ve üstü eğitim düzeyleri arasındaki fark ilgi çekicidir. Bu durum üniversite ve üstü eğitim görmeyen bireysel değerlere verilen önemi arttırdığı ve eğitim düzeyi yüksek anne ve babaya sahip öğrencilerin bireysel değerleri daha fazla önemsedikleri düşüncesini desteklemektedir. Ayrıca düşük eğitim düzeyi dinsel ve geleneksel değerlere verilen önemi artırmaktadır (Aydın, 2005).

Öğrencilerin sosyal hizmet bölümünü tercih nedenleri ile değerleri arasında da anlamlı bir ilişki söz konusudur. ANOVA sonuçlarına göre tercih nedenleri, haz ve geleneksellik dışında diğer boyutlar üzerinde anlamlı etkiye sahiptir. İyilikseverlik boyutunda, sosyal hizmet bölümünü tercih etme nedeni olarak insanlara yardım etme isteğini belirten öğrencilerin iyilikseverlik puan ortalaması başkalarının yönlendirmesi ve diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı şekilde daha yüksek çıkmıştır.

Başarı boyutunda, sosyal hizmet bölümünü başkalarının yönlendirmesiyle tercih eden öğrencilerin başarı puan ortalaması, insanlara yardım etme isteği ve istihdam sorununun olmaması nedenleriyle tercih edenlerin başarı puan ortalamalarından daha düşük bulunmuştur.

Evrensellik boyutunda, insanlara yardım etme isteğini tercih nedeni olarak gösteren öğrencilerin evrensellik puan ortalaması, başkasının yönlendirmesi ve diğer seçeneğini işaretleyen öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Bu araştırma Türkiye’de sosyal hizmet öğrencilerinin değer yönelimlerine ilişkin yapılmış ilk çalışmadır. Mevcut verilerin detaylıca yorumlanması ve tartışılması için destekleyici verilere ihtiyaç duyacaktır. Bu nedenle sosyal hizmet eğitiminde değer konusu üzerine araştırmaların artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Çalışmada elde edilen veriler sosyal hizmet öğrencilerinin sosyo-ekonomik ve kültürel göstergeler açısından homojen bir yapıya sahip olmadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin sahip oldukları değerlerin, gelir düzeyi, en uzun süre yaşanan yer, eğitim görülen lise türü, anne babanın eğitim düzeyi gibi sosyo-ekonomik değişkenlerden etkilendiği, doğal olarak ait oldukları toplumsal sınıfa ait karakteristikleri yansıttıkları görülmektedir.

Bir yardım mesleği olarak sosyal hizmet mesleği insan hakları ve sosyal adalet çerçevesinde liberal-özgürlükçü değerler üzerine şekillenmiştir. Mesleki değerler, mesleki bilgi ve becerilerle birlikte sosyal hizmet uygulamasının üç ana unsurundan birisidir. Bu nedenle sosyal hizmet eğitiminin mesleki değerlerin öğrenilmesi ve içselleştirilmesi için ikinci bir sosyalleşme süreci olarak tanımlanır. Bu noktada öğrencilerin bireysel deneyimlerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Farklı deneyim ve yaşantıların etkisiyle öğrencilerin değer yönelimleri ve öncelikleri farklılaşmaktadır. Dolayısıyla öğrenci profili ve bireysel değerler temelinde eğitim sürecinin planlanması önemlidir.

Çalışmada öne çıkan bir diğer sonuç ise öğrencilerin hem yeniliğe açıklık, yaratıcılık, özgürlük, bağımsızlık vb. değerlerden oluşan özyönelim puan ortalaması hem de tutuculuk boyutunda yer alan güvenlik puan ortalamasının yüksek olmasıdır. Bu durum öğrencilerin sosyo-ekonomik ve kültürel profillerinin tipik bir yansıması olarak görülebilir. Sosyal hizmet değişim oryantasyonu yüksek bir meslek ve disiplindir öyle ki mesleki rollerden biri değişim ajanı (change agent) rolüdür. Bu nedenle öğrenciliğe yeniliğe kapalılık boyutundaki puan ortalamalarının yüksek olması üzerinde özenle düşünülmesi, eğitim sürecinde odaklanması gereken bir noktadır.)

5. Kaynakça

- Altıntaş, F., Ç. (2006) “Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz”. *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Aydın, A. (2005). Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Öğrencilerinin Değer Hiyerarşileri ile İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Hiyerarşilerinin Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Biel, A., (2002). “Values as determinants of environmental behaviour”, Life-Cycle Approaches to Sustainable Consumption Workshop Proceedings Interim Report, International Institute for Applied Systems Analysis, Laxenburg, Austria. akt: Karalar, R., ve Kiracı, H. (2010) “Bireysel Değerlerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma”. *İşletme Araştırmaları Dergisi*. 2/2, s: 79-106.

- Canda, E. R., & Furman, L. D. (1999). *Spiritual diversity in social work practice*. New York: Free Press. Center for Gender Equality. (1999). *The impact of religious organizations on gender equality* [Online]. Retrieved from <http://bcn.boulder.co.us/community/aauw/aauw%5fcenter%5ffor%5fgender%5fquality.html>. Akt: Hodge, D., R. (2003) "Value Differences Between Social Workers and Members of Working and Middle Class". *Social Work*. Vol: 48, No: 1. s: 107-119.
- CCETSW (1995) *CCETSW (1995) Assuring Quality in the Diploma in Social Work-1: Rules and Requirements for the DipSW* London: General Social Work Council.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayırıcılığının Sosyolojik Açıdan İncelenmesi. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 44 (511): 12-27.
- Demirhan İşcan, C. (2007) *İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Akt: Memiş, A., ve Gedik, G., A. (2010). "Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri". *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt: 8, No: 20, s: 123-145, Değerler Eğitimi Merkezi.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkkılı, Y. (2008). Öğretmen Adaylarının Değer Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16): 69-91.
- Dilmaç, B., Deniz, M. ve Deniz, M. E. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Özanlayışları ile Değer Tercihlerinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18): 9-24.
- Duyan, V. (2010) *Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayını, Yayın No: 20.
- Feather, N.T. (2002). Values and Value Dilemmas in Relation to Judgements Concerning Outcomes of an Industrial Conflict. *Personality and Social Psychology Bulletin*, Vol. 28, No. 4, 446-459. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) "Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz". *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Gandal, N. ve Roccas, S. (2002). Good Neighbors/Bad Citizens: Personal Value Priorities of Economists. Working Paper, No. 3660, Center for Economic Policy Research (CEPR). Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) "Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz". *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Hodge, D., R. (2003) "Value Differences Between Social Workers and Members of Working and Middle Class". *Social Work*. Vol: 48, No: 1. s: 107-119.
- Human Rights and Equal Opportunity Commission*, 2006. (Erişim: www.humanrights.gov.au, 17.08.2007). akt: Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayırıcılığının Sosyolojik Açıdan İncelenmesi. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 44 (511): 12-27.
- Kahle, L.R., Rose, G. ve Sholam, A. (1999). Findings of LOV Throughout the World and Other Evidence of Cross-National Consumer Psychographics Introduction. *Journal of EuroMarketing*, Vol. 8, No. 1/2, 1-13. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) "Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz". *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Karalar, R., ve Kiracı, H. (2010) "Bireysel Değerlerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma". *İşletme Araştırmaları Dergisi*. 2/2, s: 79-106.
- Knafo, A., Schwartz, S. H. (2004). Identity Formation and Parent-Child Value Congruence in Adolescence. *British Journal of Developmental Psychology*, 22: 439- 458.
- Kuşdil, E.,M., ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000) "Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı". *Türk Psikoloji Dergisi*. 15(45), *Türk Psikologlar Dergisi*.
- Lindsey, E., W. (2005) "Study Abroad and Values Development in Social Work Students". *Journal of Social Work Education* Vol. 41, No. 2.

- Mayton, D.M., Ball-Rokeach, S.J. ve Loges, W.E. (1994). Human Values and Social Issues: An Introduction. *Journal of Social Issues*, Vol. 50, No. 4, 1–8. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) “Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz”. *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Mehmedoğlu, U. (2006). *Gençlik, Değerler ve Din: Küreselleşme, Ahlak ve Değerler*. (Ed. U. Mehmedoğlu & Mehmedoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık. Akt: Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çikılı, Y. (2008). Öğretmen Adaylarının Değer Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16): 69-91.
- Memiş, A., ve Gedik, G., A. (2010). “Sınıf Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri”. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt: 8, No: 20, s: 123-145, Değerler Eğitimi Merkezi.
- Öztürk, A.B. (2009) “Sosyal Hizmet Etiğinde Farklı Yaklaşımlar”. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. Cilt: 20, Sayı: 1, Nisan.
- Reamer, F. G. (1999). *Social work values and ethics* (2nd ed.). New York: Columbia University Press. Akt: Lindsey, E., W. (2005) “Study Abroad and Values Development in Social Work Students”. *Journal of Social Work Education* Vol. 41, No. 2.
- Richards, P. S., Rector, J. M., & Tjeltveit, A. C. (1999). *Values, spirituality, and psychotherapy*. In W. R. Miller (Ed.), *Integrating spirituality into treatment* (pp. 133-160). Washington, DC: American Psychological Association. Akt: Hodge, D., R. (2003) “Value Differences Between Social Workers and Members of Working and Middle Class”. *Social Work*. Vol: 48, No: 1. s: 107-119.
- Rohan, M. J. (2000). A Rose by Any Name? The Values Construct. *Personality and Social Psychology Review*, Vol. 4, No. 3, 255–277. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) “Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz”. *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Rokeach, M., (1973). *The Nature of Human Values*, New York: The Free Press. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) “Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz”. *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Sarıcı Bulut, S. (2012). Gazi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3) : 216-238.
- Schwartz, S. (1992). Universals in the Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Test in 20 Countries. Zanna, M. P. (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology*, Academic Press, San Diego, CA, Vol.25, 1–65. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) “Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz”. *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Schwartz, S. (1992). Universals in the Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Test in 20 Countries. Zanna, M. P. (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology*, Academic Press, San Diego, CA, Vol.25, 1–65. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) “Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz”. *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Schwartz, S. (1994a). Are There Universal Aspects in the Structure and Contents of Human Values? *Journal of Social Issues*, Vol. 50 No. 4, 19–45. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) “Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz”. *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Schwartz, S. (1996). Value Priorities and Behavior: Applying a Theory of Integrated Value Systems. Edt. Clive Sligman- James M.Olson-Mark P.Zanna, *The Psychology of Values*, The Ontario Symposium, Vol.8, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) “Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz”. *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40

- Schwartz, S. H. (2012). An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1116>.
- Schwartz, S. H. (2012). An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
- Schwartz, S.H., (2007). "Proper Use of Schwartz Value Survey: Draft Users Manual", <http://www.crossculturalcentre.homestead.com>, 04.11.2008, akt: Karalar, R., ve Kiracı, H. (2010) "Bireysel Değerlerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma". *İşletme Araştırmaları Dergisi*. 2/2, s: 79-106.
- Schwartz, S.ve Sagiv, L. (2000). Value Priorities and Subjective Well –Being: Direct Relations and Congruity Effect. *European Journal of Social Psychology*, Vol. 30, No. 2, 177–198. Akt: Altıntaş, F., Ç. (2006) "Bireysel Değerlerin Örgütsel Adalet ve Sonuçları İlişkisinde Yönlendirici Etkisi: Akademik Personel Üzerinde Bir Analiz". *İşletme Fakültesi Dergisi*. Cilt 7, Sayı 2, s: 19-40
- Sermabeikian, P. (1994). *Our clients, ourselves: The spiritual perspective and social work practice*. *Social Work*, 39, 178-183. Akt: Hodge, D., R. (2003) "Value Differences Between Social Workers and Members of Working and Middle Class". *Social Work*. Vol: 48, No: 1. s: 107-119.
- Towle, C. (1954). *The learner in education for the professions as seen in education for social work*. Chicago: University of Chicago Press. Akt: Lindsey, E., W. (2005) "Study Abroad and Values Development in Social Work Students". *Journal of Social Work Education* Vol. 41, No. 2.
- Uluğtekin, S. (2010). Çocukların Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesinde Sosyal İnceleme Raporlarının Yeri, *Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi Rehberi*, <http://www.edb.adalet.gov.tr/csr.pdf>

Extended Abstract

This paper aims at determining the value tendencies of students enrolled to social work undergraduate programs. The findings are based on a naturalistic, single-measure, descriptive and quantitative research where data was collected from 318 first year social work students from seven different universities (Ankara University, Başkent University, Düzce University, Hacettepe University, Kocaeli University, Maltepe University, Selçuk University) across Turkey using "Personal Inquiry Form" developed by researchers and "Schwartz Personal Values Scale.

According to the results, the average scale points of both self-control domain including values such as creativity, freedom, independence etc. and security domain in the realm of conservatism are high. Female students have higher average scale points in conformity and self-control domains than male students. Except for hedonism, the impact of the level of income is insignificant across all students. The educational level of the father affects only hedonist tendencies while mother's level of education has impact on both hedonist and traditional tendencies. There is no significant relation between type of high school attended and value tendencies of the students except for only hedonism and stimulation domains. The reasons for choosing undergraduate program in social work have significant impacts on all other domains except hedonism and tradition.

The higher average scale points for the benevolence and universalism value domains points to the fact that students enrolled to social work undergraduate programs are more inclined to respect the interests of other individuals and the nature than themselves. The average scale points of for both self-control domain including values such as creativity, freedom, independence etc. and security domain in the realm of conservatism are high. Despite social work profession has primal focus on societal change and aims at understanding cultural, relational and economic dynamics of the society, these findings could be explained by the background of the social work profession embedded in the traditional characteristics of the society such as benevolence, social solidarity and protection of the family. Thus, such dualistic value tendencies of students covering two poles reflect the complex nature of the profession itself.

Female students have higher average scale points in conformity and self-control domains than male students. It could be argued that female students try to seek for a balance between conforming to the societal norms and personal autonomy.

The results reveal a significant relationship between the level of income and hedonism value domain. Apparently, the socio-economic conditions surrounding the individuals do shape the personal preferences as well as tendencies. In this respect, a person with higher income would be more likely to enjoy life, pursue own interests etc. than individuals with lower levels of income.

The average scale points in hedonism domain are positively related with the educational level of the parents. Indeed, hedonism prioritizes self-indulgence and pleasure which in turn are related to individualism. Tradition, on the other hand, relates to values and recognitions of the society rather than individual pleasures and embraces family, society and related values. So this is explained by the relation between the level of educational and tradition where higher levels of education are leads to less fatalism and more tendency towards individual change

and efforts. The results of the research reveal that the students' values are affected by socio-economic factors such as level of education, type of high school attended, the educational level of parents etc., thus reflecting the characteristics of the social class that they belong to. Also, there is evidence for the importance of the individual experiences of the students where the value tendencies and priorities are affected by the influence of different experiences and daily encounters. In this respect, it seems highly important to design the academic curriculum and educational processes in line with the student profiles and on the basis of individual values.

According to the results, the average scale points of both self-control domain including values such as creativity, freedom, independence etc. and security domain in the realm of conservatism are high. This could be explained as the reflection of the socio-economic and cultural profiles of the students.

Social work as a profession and as a discipline has higher orientation towards change such that one important professional roles of the social worker is being a change agent. In this respect, the higher average scale points on unwelcoming new developments attracts further attention in the undergraduate education processes.